

Asia: VN/23602/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 17 ja 18 §; asetuksen 5 ja 6 §)

Suomen Setlementtiliitto kokee lähtökohtaisesti esitettyjä muutoksia perusteltuina ja tärkeinä, mutta pyytää huomiota kiinnitettävän seuraaviin kolmeen kohtaan:

1) Esitysluonnoksessa esitetään, että toimintaa tulisi olla vähintään seitsemän maakunnan alueella, tai vaihtoehtoisesti näyttää, että avustettavan järjestön toiminta muulla tavalla tavoittaa kohderyhmänsä valtakunnallisesti. Maakuntamäärän nostaminen kolmesta seitsemään on suhteellisen iso muutos. Mikäli näin suuressa muutoksessa pitäydytään, olisi erityisen tärkeä varmistaa, ettei avustusasetelma koidu vahingolliseksi mm. vähemmistöille suunnattua toimintaa tarjoavien järjestöjen kohdalla. Näiden em. järjestöjen kohdalla tulisi varmistaa, että asetuksen kohta ”muulla tavalla tavoittaa kohderyhmänsä valtakunnallisesti” sallii väljyyttä tarkastella järjestön mahdollisesti hyvinkin marginaalissa tapahtuvaa, mutta tärkeää ja valtakunnallisestikin tarkasteltuna vaikuttavaa toimintaa.

2) Uudeksi kriteeriksi ehdotetaan järjestön toiminnan ajankohtaisuutta. Huomiota kiinnitettäisiin enenevässä määrin nuorten kiinnostukseen ja tarpeisiin perustuvaan toimintaan. Tämä on itsessään kannatettavaa, mutta tällaisenaan esitettynä kriteeri kaipaa lisää selvennystä toimijoiden suuntaan. On toki niin, että nuorten kiinnostuksen kohteet ja tarpeisiin vastaava toiminta on osittain sidottu ”ajankohtaisuuteen” ja nuorten elämässä, toiminnassa ja toimintaympäristössä tapahtuvien muutostrendien seuraaminen on huomioon otettavaa. Silti suuri osa järjestöjen toiminnasta, joka vastaa selvitettyyn lasten ja nuorten tarpeeseen, saattaa pohjautua hyvinkin muuttumattomiin teemoihin ja elämän osa-alueisiin. Tätä kriteeriä voisi siis selventää tämän hetkisestä esityksestä, mikäli se nostetaan kriteeristöön.

3) Erittäin tärkeä tarkastelun paikka on jäsenperusteisuus valtionavustuskriteerinä. Järjestöjen nuorten jäsenten määrä ei nykypäivänä kerro välttämättä juuri mitään toiminnan laajuudesta tai vaikuttavuudesta. Sen sijaan jäsenyysmuotoisesta toiminnasta on monessa järjestötoiminnassa luovuttu. Se ei vastaa tämän päivän lasten ja nuorten toiminnan muotoihin. Jäsenperusteisuus on ristiriidassa mm. matalan kynnyksen periaatteen kanssa. Lasten ja nuorten toimintaa ja palveluja

järjestetään myös entistä enemmän mm. pop-up tyyppisesti tai muuten saavutettavuuden kannalta ns. kevyesti. Kriteerinä tulisi siis ehdottomasti tarkastella toimintaan osallistuneiden nuorten määrää jäsenmäärän sijaan.

2. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan osaamiskeskuksia (OSKE) koskeviin esitysluonnoksiin (lain 19 §; asetuksen 7 ja 8 §)

-

3. Lausunto nuorisokeskuksia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 20 §; asetuksen 9 ja 10 §)

-

4. Lausunto muita säännöksiä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 23, 24, 26 ja 27 §; asetuksen 1 §)

-

5. Lausunto Harrastamisen Suomen mallia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 12 a ja 21 a §)

Harrastamisen Suomen malli on kannatettava toimintakokonaisuus, joka osaltaan edistää sitä, että jokaisella lapsella ja nuorella voisi olla oma, mieluinen harrastus.

Mallin yhtenä tarkoituksena on mahdollistaa harrastaminen erityisesti niille, joilla ei lähtökohtaisesti ole ollut syystä tai toisesta mahdollisuutta osallistua harrastustoimintaan. Olisi tarpeellista, että harrastustoimintaa olisi tarjolla myös muualla, kuin koulun tiloissa. Tällöin myös ne lapset ja nuoret, joille kouluympäristö on haastava, voisivat helpommin lähteä mukaan harrastukseen. Mallin tulisi ottaa vielä paremmin huomioon myös niiden nuorten tilanne, joille harrastaminen on vierasta tai jopa (tietyissä puitteissa) uhkaavaa. Kouluilla toimiva harrastustoiminta ei välttämättä tavoita juuri heikoimmassa asemassa olevia lapsia ja nuoria. Myös koulukuljetusten kankeus voi osaltaan estää todellisen osallistumismahdollisuuden mallin harrastustoimintaan. Olisi tärkeää voida varmistaa, että eri kunnissa ja alueilla lapsilla ja nuorilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastamiseen Suomen mallin kautta.

Olisi pohdittava, voitaisiinko mutkattomasti yhdistää malliin sekä koululla tapahtuvaa, että muissa tiloissa tapahtuvaa toimintaa. Tämä vahvistaisi myös osaltaan harrastusten kirjoa. Yksi mahdollisuus olisi toimia harrastussetelin kautta, jolloin lapsi/nuori itse voisi valikoida itselleen mieluisen harrastuksen laajemmasta tarjonnasta. Oli se sitten koulun tiloissa toteutettavaa koulun oppilaiden toiveisiin perustuvaa harrastusta tai (jo olemassa olevien) koulun ulkopuolisten harrastuspaikkojen harrastusmahdollisuus. Ehkä näin siirrettäisiin osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuutta harrastustoiminnan suhteen suoraan lapsille ja nuorille ja samalla kuntien taakka koulukohtaisten järjestelyjen suhteen mahdollisesti hieman kevenisi.

Harrastamisen Suomen mallin jatkokehittämisessä on välttämätöntä ottaa huomioon myös Verohallinnon vuosina 2021–2022 ylläpitämät uudet linjaukset, joiden mukaan koulujen iltapäiväkerhotoiminta järjestöjen toteuttamana on elinkeinotoimintaa. Linjaus vaarantaa vakavasti nuorisojärjestöjen halun, mahdollisuuden ja luottamuksen olla mukana pitkäjänteisesti toteuttamassa harrastustoimintaa, koska Suomen mallin mukaisen toiminnan osalta saatettaisiin tulevaisuudessa tehdä samanlainen tulkinta.

6. Lausunnonantajan yleiskommentit tai huomiot/ehdotukset koskien lain muita säännöksiä

-

Havu Osogo Silja
Suomen setlementtiliitto - Valtakunnallinen lapsi- ja nuorisotyö